

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I. Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Inserati se zaračunajo po dogovoru

Obletnica ujedinjenja.

V ponedeljek smo obhajali šesto obletnico svojega vstopa v Jugoslavijo. Če se spomnimo nazaj na tiste dneve in na razpoloženje, ki je vladalo takrat v našem ljudstvu in če primerjamo takratno navdušenje s sedanjim nezadovoljstvom, ki vlada zlasti med Slovenci in Hrvati, tedaj je očitno dobro in potrebno, da ob tej priliki kratko premislimo v čem tičijo vzroki tega ne-
ljubega, skoro bi rekli, žalostnega razvoja.

Prvi vzrok je po našem ta, da se je naše takozvano ujedinjenje izvršilo bolj po čustvenem navdušenju kot pa na temelju treznega premisleka. Hoteč se združiti z našimi jugoslovanskimi brati v eno državo, smo proglasili za resnico tudi zmoto o našem narodnem in s tem tudi jezikovnem in kulturnem edinstvu. Vsaka neresnica pa se — to je že tako na svetu — kaznuje in maščuje in tako se je kaznovala in maščevala tudi ta usodna zmota. Tako se je zgodilo, da so ravno tisti, ki so največ delali za naše državno jedinstvo, postali v očeh svojih političnih nasprotnikov protivniki in rušilci naše države.

Drugi vzrok našega političnega razvoja je brez dvoma ta, da smo se medsebojno mnogo premalo poznali. Tudi v političnem življenju namreč velja tisto znano pravilo: »vse razumeti, znači tudi vse odpustiti«. Mi smo duha Srbov, njihovo mišljenje in nazore bore malo poznali, ker nismo imeli po večini niti pojma o njihovem razvoju. Ravnotako pa tudi Srbi niso vedeli o nas mnogo več kot to, da smo živeli sotletja pod vplivom obsovanega nemške ali če hočemo avstrijske kulture. V tem medsebojnem nepoznanju smo videli oboji strahove tudi tam, kjer jih ni bilo in posledica tega je bila vsestransko medsebojno nezaupanje.

Tretji vzrok naših političnih razmer in njihovega razvoja pa je brez dvoma nizka stopnja izobrazbe, zlasti v južnejših delih naše države. Med ljudstvom, ki samo še ne more razumeti in presoditi vseh javnih političnih zadev, je vsaka demokracija več ali manj fraza. Zato služi predvsem za oporo poedinim političnim voditeljem in vlastodržcem, da tem lažje pod krinko ljudske volje in ljudskega zaupanja izkoriščajo politično življenje in razmere v svoje osebne, bodisi gmotne, bodisi častihlepe namene. Namesto politike idej in strank, ki jih zastopajo, se vodi pri nas od ujedinjenja sem politika oseb. Pašić, Radić, Pribičević itd. Vsa ta imena in njihov vpliv so jasen dokaz, da tičimo šele v začetkih zares prave ljudske politike.

S tem je končno združen še četrti vzrok, da so se politična nasprotja pri nas tako zaostri. V našem javnem življenju vlada kljub vsem frazam v državi in njenih nedotakljivosti, vendarle načelo, da je stranka nad državo in strankarska korist nad državno koristjo. Tako se vodi vsa politika v državi pod vidikom strank, njihove moči in njihovih mandatov, ne moremo se pa povspeti do tega, da bi ktera izmed večjih odločujočih strank postavila državne interese nad svoje strankarske koristi. Če Pašić postavi danes celo državo v nevarnost samo da izkoristi položaj za svojo radikalno stranko mu nihče tega ne bo zameril, marveč smatrajo vsi, da je tako ravnanje v politiki samo po sebi razumljivo. Jasno pa je, da toliko časa dokler ne bodo v naši javnosti nastale velike politične stranke, ki bodo pripravljene žrtvovati splošnemu blagostanju tudi del svojih strankarskih interesov, ne moremo priti do urejenih razmer.

Navedli bi lahko še celo vrsto drugih vzrokov, ki so krivi, da se naše politično življenje tako žalostno razvija. Vendar mislimo, da so v navedenih štirih točkah obsežene tiste najvažnejše zmote in napake, ki jih moramo popraviti če hočemo, da se naše javno življenje obrne na bolje. Tudi naša delavska organizacija bo morala prispevati temu svoj delež ter bo morala po svojih močeh delati za skupno blaginjo.

Nabirajte za tiskov. sklad „Pravice!“

Politični pregled.

Pri nas.

Izpopolnitev vlade.

Zadnjič smo napovedali, da se pripravlja izpopolnitev sedanje vlade na ta način, da vstopita vanjo Hrvata dr. Šurmin in dr. Drinkovič. To je sedaj tudi že izvršeno in je dr. Šurmin prevzel ministrstvo za trgovino in industrijo, dr. Drinkovič pa je postal minister brez portfelja. Dr. Šurmin je podal novinarjem izjavo, v kateri utemeljuje svoj vstop v vladu in kjer pravi, da je po dolgotrajnih razgovorih prišel do prepričanja, da misli radikalna stranka resno na sporazum s Hrvati. Mi ne čemo dvomiti, da je novi minister res tega naziranja, toda dvomimo pa po vsej pravici, da se ne bi zmotil kakor se je žalibog do danes zmotil, vsaj od prevrata sem, še vsak, ki je dal kaj na besedo radikalnih veljakov.

Režim in večina v državnem odboru.

Večina opozicije v državnem odboru hodi vladi močno navskriž. Zaradi tega skuša režim priti po ovinku do tega, da bo obveljala v državnem odboru, ki ima pri volitvah največ besede, vedno le njegova želja. Zato so imenovali za podpredsednika stola sedmorice in za predsednika oddelka B za Slovenijo in Dalmacijo svojega pristaša dr. Okrepčiča, ki pride v tej funkciji v državni odbor, da bo tam podpiral sedanjo vladu.

Svobodomiselnj reakcionarci.

Pribičević in njegova skupina je kakor vemo hotela vedno veljati kot najbolj svobodomiselnja in svobodoljubna. Pretečen teden pa je sedanji minister prosvete Pribičević jasno pred vsem svetom pokazal, kako razumeva svojo svobodomiselnost. Pod pretvezo, da republikansko naziranje nasprotuje obstoječim zakonom je namreč upokojil nekaj srednješolskih profesorjev ter celo tri vseučiliške profesorje v Zagrebu, med njimi tudi rektorja zagrebske univerze dr. Poliča, ki je znan po svetu kot odličan strokovnjak. Ta svobodomiselnj čin je izzval naravnost vihar ogorčenja v naši javnosti, pa tudi v zunanjem svetu ne bo to sramotno dejanje ostalo brez sledov. Če bo dolgo časa vladalo pri nas tako svobodomiselnstvo, potem bodo naše univerze stopile v jako čudno luč, ker bo ves svet vedel, da se na njih uči in sme učiti samo tisto, kar dovolijo naši policijsko nadahneni politikarji.

Priprave za volitve.

V ostalem pa se vse stranke živalno pripravljajo za volivno borbo in režimski listi tudi že obetajo, da bo vlada, čim bodo njeni kandidati postavljeni, začela energično nastopati proti vsem opozicijskim strankam, katere ona dolži, da so protinarodne in protidržavne. Tako se nam obetajo najbrž še precej vihravi dnevi.

Drugod.

V zunanjem svetu ni bilo zadnji čas nobenih važnejših dogodkov, le položaj v Egiptu se je poslabšal in spor med angleško in egipčansko vlado se vedno bolj širi, tako da utegne priti do resnih spopadov.

Tudi razmere med Anglijo in Rusijo se vedno slabšajo. Angleška vlada je odpovedala znano rusko-angleško pogodbo ter je tako zrahlala in skoraj popolnoma pretrgala vezi, ki jih je spletla prejšnja delavska vlada med Anglijo in Rusijo.

V boj za pravico!

Dovolite, g. urednik, še meni besedo v tem vprašanju. Tudi meni se je zdel članek pod tem naslovom, katerega ste zavrnilo po zasluzenju v svojem uvodniku, nele udarec SLS, temveč posredno tudi celemu slovenskemu narodu, katerega najbolj trpeči del je ravno delavstvo.

Kakšen je političen položaj v naši državi? Zedinjenje, s katerim smo Slovenci in Hrvati ob prevratu iskreno in pošteno mislili, je velesrbska buržuazija prav po orientalskih metodah naravnost nesramno zlorabila ter nas hoče pod krinko različnih lažnjivih gesel, kakor

je n. pr. proslulo »narodno edinstvo« enostavno podjarmiti, da bi velesrbska gospoda v Belgradu komodno živela od žuljev kmečkega in delavskega ljudstva pokraj, zlasti hrvaških in slovenskih. To smo Hrvatje in Slovenci pravočasno izpregledali, zato smo se z vso ostrostjo uprli takemu »osvobojenju«, ki je za las podobno podjarmljenju ter se postavili na stališče: Čisti račun, dobri prijatelji. Radi prebivamo s Srbi pod eno državno streho, toda pod to streho hočemo biti enakopravni z njimi, ne pa njihovi hlapci in tlačani.

Iz tega se je razvil lpolagoma boj, ki pretresa vedno bolj jin bolj vso državo. Velesrbska gospoda s svojimi sicer maloštevilnimi a denarno močnimi pomagači v slovenskih in hrvaških deželah hoče brezpogojno vso moč v tej državi ter izpremeniti Slovence in Hrvate v svoje kulije, dočim hočemo Slovenci in Hrvatje državo, v kateri bodo vsi narodi enakopravni in v kateri bodeta vladala resničen demokratizem in enakopravnost. Samo dva primera: Slovenija je plačala l. 1923 okroglo 6000 milijonov kron vseh davkov, dočim je prejela od države komaj 3200 milijonov, dočim je ostalo preko Sotle in Kolpe celih 2800 milijonov. Kam nas mora privedi to v par letih, če bo šlo tako dalje, ve vsak otrok: na beraško palico vse brez izjeme, kmeta in delavca, obrtnika in trgovca, uradnika in podjetnika. In drug primer: v letošnjem poletju smo imeli v Belgradu vladu, ki je bila prva v Jugoslaviji z veliko absolutno večino v parlamentu in v ljudstvu, a ker ni bila vseč velesrbski gospodi, so jo enostavno odstavili ter jo zamenjali z ljudmi, ki bi morali biti po večini danes že pod ključem radi najbolj umazanih dejanj in ki ne predstavljajo nikogar v tej državi, razen par belgrajskih bogatašev in bank ter njihovih plačancev. Ljudska volja se tepta kakor stara cunja in države ne vlada ljudstvo po svojih svobodno izvoljenih zastopnikih, temveč sablja in denarna mošnja.

Tak je danes položaj v naši državi in to so razmere, ki jih je treba izruvati s korenino, pa naj velja kar hoče. Pod temi razmerami ne krvavi in ne propada le en stan med Hrvati in Slovenci temveč oba naroda v svoji celoti, najbolj pa delavstvo kot najbolj izkoriščen in gospodarsko najšibkejši sloj, zato je umljivo, da je delavstvo na odpravi tega obupnega položaja najbolj zainteresirano. Iz tega menda za vsakega otroka, ki vidi le za ped pred nosom, jasno sledi, da gre lahko in tudi mora iti delavec v enotni fronti v boj z vsakim, ki se res iskreno bori proti tem razmeram, pa naj bo magari tudi — bančni ravnatelj ali lastnik največjega kapitalističnega podjetja. Zmaga v tem silnem, obupnem boju je mogoča le tedaj, če grémo vsi Slovenci in Hrvatje, ki iskreno želimo osvobojenja izpod velesrbskega jarma ter res demokratično in socialno pravično Jugoslavijo strnjene v boj. Kdor ruši tu entno fronto, ni le izdajalec naroda, temveč največji škodljivec delavskega razreda, ki pod temi razmerami najbolj trpi, saj ga menda ni delavca, ki ne bi na svoji koži bridko občutil socialne »pravičnosti«, ki nam jo je delila doslej v centralistični Jugoslaviji koruptna velesrbska buržuazija.

Naj velja torej kar hoče, naj bo delavstvo še tako nezadovoljno z ravnanjem ene ali druge osebe, ki morda pod pritiskom razmer ni vselej delala kakor bi si želeli to mi, enotne narodne fronte v tem velevažnem boju delavstvo ne sme in ne bo rušilo, ker se zaveda, da bo tudi posebna delavska vprašanja mogoče uspešno rešiti šele potem, ko si ustvarimo neobhodno potrebne pogoje in to je — osvobojenje izpod jarma velesrbske buržuazije, ki je največja ovira za rešitev obupnih socialnih razmer pri nas in največja sovražnica slovenskega in hrvaškega delovnega ljudstva. Ko bo izbojevan ta boj, ko bo ustvarjen ta pogoj, potem bomo pa tudi našli sredstva in imeli moč, da bomo napravili red tudi v lastni hiši ter obračunali in pomedli z razmerami, ki so morda nekdaj ter obračunali z osebami, ki morda niso delale, kakor bi morale. To se bo zgodilo tem gotovejše, čim trdnjeje in številneje bodo naše delavske organizacije.

Nespametno in lahkomišelnost je torej sejanje nezaupanja in beganja neizsolanega delavstva z zahrbtnimi napadi v trenutku, ki je za nas vse življenjske važnosti. Imamo naše delavstvo za toliko prevdarno in modro, da bo znalo samo točno presoditi bridko resnico vsega povedanega.

Ali si član I. delavskega konsumnega društva, ki ima poleg petih prodajalen v Ljubljani tudi še 30 poslovalnic v raznih krajih Slovenije?

Strokovna zveza.

Zveza tovarniškega delavstva.

Iz tajništva SZTV. Tajnik SZTD. P. Lombardo je za silo okrevaj in se nahaja zopet pri rednih poslih. Vse skupine, ki čakajo na kako rešitev, bodo v najkrajšem času prejele rešitev.

Skupine, ki dolgujejo na mesečnih prispevkih, se pozivljajo, da v najkrajšem času uredijo svoje dolgove z Zvezo. Vedno in vselej naj velja: Točnost je predpogoj za obstoj strok. organizacije.

Prispevki za delavske zbornice.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani nas naproša za priobčenje sledeče objave:

Na podlagi naredbe ministrstva socialne politike od 12./9. 1924, št. C 49, se bode na podlage § a 62, zakona o varstvu delavcev in člena 146. finančnega zakona za leto 1924/1925 počenši s 1. septembrom 1924 predpisoval prispevek za začasno delavsko zbornico za Slovenijo v Ljubljani dnevno v iznosu 1/2% zavarovalnega dnevnega zaslužka, ki služi za podlago pri odmerjanju prispevka za zavarovanje za slučaj bolezni, odnosno v višini 8 1/2% prispevka za zavarovanje za slučaj bolezni.

Prispevek za delavsko zbornico se bode predpisoval samo za one osebe, ki so dolžne biti zavarovane za slučaj bolezni in nezdode in so uvrščene v VI. in višje mezdne razrede. Za one osebe, ki so uvrščene v I. do vštvešči V. mezdni razred, se ta prispevek ne bode predpisoval.

Prispevek za delavsko zbornico znaša na teden: za 6 dni:

VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	X.
Mezdni razred:					
Prispevek v dinarjih:					
0.18	0.20	0.24	0.29	0.35	0.42
Mezdni razred:					
Prispevek v dinarjih:					
XII.	XIII.	XIV.	XV.	XVI.	XVII.
0.50	0.60	0.72	0.87	1.02	1.20

Ta prispevek je dolžan plačevati delodajalec, vendar ga sme v celoti odtegniti od delojemalčevega (zavarovalnega) zaslužka.

Prispevke za delavsko zbornico bode podpisoval po odredbi ministrstva socialne politike okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani mesečno za nazaj istočasno s prispevki za zavarovanje za slučaj bolezni in nezdode ter za posredovalnice za delo (borzo dela). Plačane prispevke nakazovali bodo okrožni uradi osrednjemu uradu za zavarovanje delavcev v Zagrebu, le-ta po pristojnim delavskim zbornicam.

Viničarji.

Strokovna skupina viničarjev sv. Miklavž, priredi svoj Miklavžev večer dne 5. dec. Začetek zvečer ob pol šestih uri s sledečim sporedom: Nastop in obdarovanje otrok vseh rednih članov SZV naše skupine; burka »Dva prepirljiva soseda.« Sodeluje domač tamburaški odsek. Vsotpnina prosta. Predsednik.

Celje. Miklavžev večer priredi letos JSZ v dvorani pri Belem volu in sicer: v soboto 6. t. m. ob pol 8. uri zvečer za odrasle, združen z družabnim večerom z godbo in zanimivim sporedom, ki se odpre po odhodu Miklavža in njegovga spremstva ter po razdelitvi daril, katera se naj dostavijo za odrasle vsaj do 6. tm. do 5. ure popoldne v taj. JSZ Beli vol.

V nedeljo, dne 7. tm. za otroke ob 3. uri popoldne v istem prostoru. Obdarovani bodo otroci članov in članic organizacij JSZ, kateri bodo prijavljeni tajništvu.

Darila za otroke nečlanov naj se dostavi v tajništvo vsaj do 11. ure popoldne in sicer dobro zavita z natančnim naslovom obdarovanca.

Vodstvo celjskega okrožja kršč. soc. delavskih organizacij, ki je bilo izvoljeno na zadnjem okrožnem skupnem zboru v Celju, se je konstituiralo in začelo poslovati.

Prva seja vodstva se je vršila 29. nov. tl., na kateri so se storili važni sklepi. Na prihodnji seji se določi načrt vsestranskega delovanja vodstva, delo se razdeli na referente tako, da se dvigne kmalu število, moč in avtoriteta naših organizacij.

Čebelica JSZ sprejema vsak dan hranilne vloge med uradnimi urami v tajništvu. Opozorjamo na »Čebelico« naše članstvo, ki si lahko z malimi žrtvami prihrani lepe svote tudi v težkih časih.

Društvo slovenskih organistov.

Vsi organisti posebej še oni, kateri se neprestano pritožujejo, da se jim slabo godi, naj si zapomnijo sledeče:

1. Da brez naše stanovske organizacije »Društva organistov in glasbenikov za Slovenijo in Medjimurje«, katero naj pristopi z 1. januarjem 1925 v članstvo »Jugoslovanske strokovne zveze v Ljubljani«, ne bode nobeden posameznik nikoli ničesar boljšega dosegel!

2. Da je vsakega organista prva dolžnost pristopiti kot član k društvu in plačevati redno članarino, brez katere društvo ne more delovati.

3. Da je dolžnost vsakega člana društva, naročiti si naše glasilo »Pravica« in isto plačati, katera bode prinašala redno vse objave in poročila o delovanju društva; premeščenju naših članov, poročila o vseh krivičnih slučajih, ki se bodo pripetili našim članom in upamo tudi razpise naših služb.

4. Da bode društvo s pomočjo JSZ započelo energično akcijo v dosegu naše pravične plače in pravičnega razmerja med nami in našimi službodajalci.

5. Da bodo vseh ugodnosti, posredovanj in poboljškov deležni le pravi člani društva.

6. Da bodo pravi člani društva od 1. ajnuarja 1925 le oni organisti, kateri bodo vnaprej plačali društveno članarino in se naročili na naše glasilo »Pravica«.

7. Da je od sedaj vnaprej naslavljati vse dopise društvu le na sledeči naslov: Društvo organistov in glasbenikov za Slov. in Medjimurje v Celju, Hotel Beli vol (tajništvo JSZ.) ne glede na to, kje in kedó bode vsakoletni predsednik istega.

Da bode društvo reševalo le take dopise, kateri se bodo naslavljali kot v točki 7. omenjeno, ne pa na razne funkcionarje istega.

9. Da mora vsaki član javiti društvu spremembo službe in bivališča, dalje prijaviti društvu vse krivice, ki se jim gode od njih službodajalcev, kar se bode po pretresanju pri društvenih sejah objavila v »Pravici«.

10. Da bo odbor društva vse člane, kateri do prihodnjega občnega zbora ne bodo poravnali zaostale članarine z imeni objavilo v našem glasilu »Pravica« in jih kot take pozvalo na stanovsko in društveno dolžnost, da si tako prihranimo stroške za okrožnice in opomirce.

11. Da je zelo žalostno za one tovariše, kateri so gluhi za stanovsko organizacijo, ker stem nočejo sebi pomagati in škodujejo sotovarišem.

12. Da se naj sramuje in boji biti organist vsak, kdor se boji in sramuje biti član naše stanovske organizacije, ker bo prišel čas, ko zmaga organizacija nad posamezniki in bo obveljalo tudi za nas: »Kdor ne dela, naj ne je!«

Tajništvo JSZ v Celju nam je radevolje ugodilo prošnji, da se vrše redno seje društva v tajništvu pri

Belem volu, kamor se naj pošilja vse dopise in tudi obrača za pravne organizacijske in strokovne nasvete.

Redni občni zbor društva se vrši po sklepu seje načelstva dne 13. januarja 1924 v Celju v dvorani pri »Belem volu« ob 9. uri popoldne. Dolžnost vsakega člana in sploh organista je, da se obč. zbora gotovo udeleži, ker so na dnevnem redu važne zadeve kakor: sprememba pravil, pristop društva v Jug. strok. zvezo in naše strokovne zadeve, kakor tudi predavanje o pokojninskem zavarovanju. Občnega zbora se udeležita tudi zastopnika JSZ iz Celja in Ljubljane. Dnevni red se sporočimo.

Le nekateri organisti še niso poslali naročnino za naše glasilo »Pravico« po priloženi položnici. Storite to takoj vsi in posnemajte tiste, kateri so v svoji župniji že prvi teden, ki smo jim poslali list na ogled, poslali naročnino in pridobili lepo število novih naročnikov. Na delo za »Pravico«.

Dopisujte v »Pravico«, poročajte novice in zanimivosti iz vsakega kraja. Dopise za »Pravico« pošiljate na naslov: Uredništvo »Pravice« Stari trg 2 Ljubljana, naročnino in naslove naročnikov na: Uprava Pravice Jug. tiskarna Ljubljana, dopise o svojih službenosti in strokovnih organizacijskih zadevah pa na: Društvo organistov in glasbenikov v Celju hotel Beli vol. Tajnik.

Tedenske vesti.

Trboveljski dogodki. Pred celjskim okrožnim sodiščem se je v torek, sredo in četrtek vršila razprava radi znanih trboveljskih dogodkov od 1. junija 1924 o priliki razvitja orjunaškega prapora. Obtoženih je bilo 16 delavcev, dalje tehnik Vladislav Klinc, visokošolec Franc Klopčič in kontoristinja Antonija Čečova.

Obtožnica je bila sestavljena na podlagi zakona o zaščiti države.

Za razpravo in njen potek je ves čas vladalo največje zanimanje. Pripadniki vseh strank in političnih struj, zastopniki oblasti in vojaštva, razni poročevalci itd. so vztrajno prisostvovali izredno zanimivi razpravi.

Po dolgotrajnem postopanju je bila v četrtek razglašena obsodba. Obsojeni so bili po zakonu o zaščiti države Franc Kokalj 1 leto, Ignac Fric na 8 mesecev, Ivan Strojnik na 2 leti, Ivan Berčič na 15 mesecev in Ivan Hlebec na 1 leto, razen teh Franc Klopčič radi § 103 srb. k. z. na 3 mesece, Ivan Janc pa radi napeljevanja k krivemu pričevanju na 2 meseca, oba zadnje imenovana sta pa kazneni že prestala s preiskovalnim zaporom.

Vsi ostali obtoženci so bili popolnoma oproščeni. Izpuščenih je bilo takoj 15 obtožencev, v zaporu jih je ostalo še pet.

Isto popoldne so bili izpuščeni iz celjskih zaporov Orjunaši z oblastnim načelnikom inž. Kranjcem. Trdi se, da je postopanje proti Orjunašem radi trboveljskih dogodkov ustavljeno.

V petek pa se je vršila razprava proti dvem Orjunašem radi napeljevanja k krivemu pričevanju, bila sta obsojena na 6 tednov in 2 meseca.

Morilcev delavca Fakina baje ni mogoče izslediti.

»Jutro« piše kakor da se je dr. Gosar zbal za svoje »korito« pri Zadružni zvezi in je zato pritiskal na delavske zaupnike, da so sklenili znano resolucijo o skupnem nastopu v okviru SLS. Kolikor je nam znano, je dr. Gosar vsak čas pripravljn zamenjati svoje »korito« pri Zadružni zvezi z vsakim mestom, kjer bi lahko s primernim delom zaslužil toliko, da bi mogel skromno preživeti sebe in svojo družino. Svoječas je »Jutro«, če se prav spominjamo pisalo, da je dr. Gosar vodja struje

Izpoved „neme“ deklice.

(Dalje.)

21. junija 1916.

Moj ljubi oče!

Nikdar v življenju Te nisem tako imenovala. Ne, kakor da Te nisem nikdar ljubila. Ne, jaz sem bila preneokretna in nerodna. Jaz vem, kako bi večkrat kot mala deklica rada splezala k Tebi v naročje in bi te poljubila. Vendar zakaj, tega ne bi mogla reči. In potem bi se splazila zopet nazaj, proč od Tvojih vprašujočih oči, kakor zvesti psiček, ki je hotel ponuditi svojemu gospodarju svojo tace in je potem naenkrat imel mačkine kremplje.

Kaj sem zljubila na Tebi? Jaz mislim, da vse. Tvoje lase, Tvoje modre oči, celo Tvoje rdečo brado, predvsem pa — Tvoje rdeče zlato srce.

Ali se še spominjaš, kako sem nekoč prišla domov in sem Ti pripovedovala o beraču, ki je ves v bolečinah in pokrit z ranami — kakor Lazar — ležal pred samostanskimi vrati Sacré Coeur, in je bilo tako strašno mrzlo. Imel je popolnoma raztrgano obleko in staro umazano kapo, iz čevljev pa so štrleli temnomodri, otekli prsti, in bilo je vendar tako mrzlo, tako strašno mrzlo. Mama mi je že pripravila zavojček, preden si ti prišel iz službe. In ko sva ti obedve pripovedovali o beraču, si ti tiho odšel in si se povrnil s toplo majo in s kučmo. In ko te je mama vprašujoče pogledala, si se nasmehnil: »saj je že obnošena, saj je ne bom več nosila.«

Glej, tedaj bi ti morala jaz reči, kako si me osrečil, ko sem smela naslednjega dne odeti »Lazarja« s tvojo kučmo, s tvojo zimsko majo, obuti v tvoje čevlje. Da sem to storila, sem ti pač pripovedovala, ampak hladno — kakor kak poročevalac.

Toda ne! Ako bi ti jaz brezobzirno vse pripovedovala, bi ti morala tudi omeniti, da sem videla v tvojem jopiču — steklenico. In česar si nisem upala misliti, to so dejali drugi s smehom: da je to beračeva steklenica za žganje. Drugi so se smejali. Jaz sem šla po drugem potu domov. Zavojček, ki ga mi je dajala mama sleherni dan za berača, sem oddala drugemu otroku, da je on nesel beraču. Nisem več mogla videti steklenke v tvojem žepu.

Tvoje zlato, toplo srce. Zato sem te tako ljubila.

Ko si bil ti pri delu, mi je mama večkrat pripovedovala, kako sta šla vidva skupaj na sprehod in nekoč ob neki vojašnici. Tedaj si ti ves svoj drobni in debeli denar, ki si ga imel pri sebi, vrgel na dvorišče vojašnice. In mama je rekla: »Ampak, Pavel!« Ti pa si se ji nasmehnil: »Pusti vendar, da napravim malo šale ubožcem!«

En tak vojaški trpin, ti je tudi nekoč izkazal več ljubezni nego tvoj lastni, neokretni otrok. Ti si se peljal na moje delavno mesto, ko si zagledal ubogega vojaka, kako ga je »obdelaval« s puškinim kopitom in s pestjo njegov predstojnik. Ti si skočil s kolesa in si se mirno postavil k podčastniku in odločno (-o, jaz poznam dobro tvoje bliskajoče se oči in premišljeno — miren, prepričevalen glas) vprašal: »Ali naj Vas nazanim? Takoj? Imam časa dovolj!« Ti si čakal ledeno — tiho na odgovor kruteža, toda ubogi vojaški trpin ti je zagrabil roko in jo poljubil. To je bilo vse proti službenim predpisom (in sedaj vidim: tudi ne možato!) Ali bilo je po srcu. O, ko bi tudi jaz imela nekoliko več srca zate.

Ali jaz ga nisem imela nikdar. Takrat, ko si prišel domov, moker do kože... »Ti da se ti je izpodmaknilo okoli in si padel v jarek... Tedaj sem šele od sošolk

izvedela, da si tedaj rešil potapljačo deklico. Prišla sem domov in sem ponosno to pravila materi. Tebi pa nisem rekla: »Oče, ljubi oče, jaz sem tako srečna in vesela, da si ti moj oče!«

Nema sem tudi bila, kadar si naju peljal v gozd mamico in mene. Tam so cvetele prve vijolice in primuljce. Tedaj sta vidva vedno pela. Mati tako čisto in jasno kakor srebrni zvon, ti pa kakor iz kovine. In jaz sem pela z Vama, zdaj sem se približala maminemu, sedaj tvojemu glasu. Enkrat se spominjam, da sem govorila s teboj toplo, kakor sem si domišljala.

Nekega nedeljskega popoldne smo se sprehajali po zelo samotnem potu, daleč zadaj za mestom. Ali se bojiš, Anica? si vprašal? »Ah, ne«, sem se zasmejala. Teboj, papa, bi šla po tem potu o polnoči, četudi bi na levi in na desni prežali roparji.« Ti si se smejal, in jaz še danes razločno vidim, kako se je zasvetilo v selje v tvojih očeh. »Da, moja Anica, junak pa je šel tisti, ki se upa popolnoma sam iti potem potu!« Popolnoma sam! Jaz pa sem se bala pri belem dnevu cestnega pobalina! In glej, v ponedeljek nam je zopet sledil deklicam.

Jaz sem se spomnila tvojih besed, zaškrtnala sem z zobmi in obstala: »Kaj hočeš? Zaušnico? To lahko lažljivo dobiš!«

Tedaj sem se zravnala, da sem bila tako velika kakor on — a moje srce je bilo močno. In naenkrat se se zaškrile moje oči kakor tvoje večkrat. Predrami Toni (glej, po tolikih letih se še spominjam njegovogo imena!) se ni upal bližje. In ko sem mu šla odločno nasproti par korakov (njegovi tovariši so obstali ob strani) je on začutil še nekaj psokv in — pobegnil.

(Dalje prihodnjič.)

Ali kupuješ vse svoje potrebščine pri I. del. konzumnem društvu?

lačnih v SLS, zato ne vemo prav, kako da se je naenkrat v »Jutrovih« očeh prelevil v »koritarja«.

»Slovenski republikanec« piše, da je igral pri naši resoluciji odločilno vlogo denar. Vajeni smo, da se pri nas po navadi na take in podobne načine sklepa. Vendar se nam nekoliko čudno zdi, da se je podal na to pot tudi »Slovenski republikanec«. Prejšnji »Autonomist« je hotel vedno veljati v takih stvarih za poštenega. Gospodje pri »Slovenskem republikancu« nam lahko verjamejo, da smo pri Delavski Zvezi in »Pravici« denarno od SLS in njenih ustanov bolj neodvisni, kot si sami želimo. Upamo, da je to dovolj jasno povedano!

Gospod Franjo Trunkelj je daroval Delavski zvezi v njen propagandni sklad 200 Din., ki mu jih je Prometna zveza nakazala kot nagrado za njegovo delo. — Hvala.

Delavska zveza.

Okr. delavska zveza Sv. Miklavž pri Ormožu, Delavski shod sklican dne 16. novembra 1924 se ni mogel vseliti vsled sestanka D. Z. v Ljubljani. Zato se vrši neopredeljeno dne 8. dec. 1924, takoj po rani sv. maši v prostoru Društvenega doma pri sv. Miklavžu. Poročata: Lov. Andrej Semenič iz Maribora in tov. Žužek France iz Ljubljane. Shod bo stanovsko in socialno političnega značaja, zato je v največjem pomenu viničarjem kakor kametiskim delavcem, batarjem in malim obrtnikom, da se ga kar v največjem številu udeležijo. Predsednik.

Celje. Naše delavstvo je politično vedno bolj zavajeno in spoznava, da je od vodstva prave soc. in gospodarske politike odvisen njega obstoj in socialno življenje.

Da se delavstvo danes že zaveda svoje moči in važnosti soodločevanja z drugimi stanovi, naj bo ljudski zastopnik tam, kjer se narodu reže kruh, smo videli v soboto 30. m. m., ko so se zaupnega zbora JSZ v Celju, ki je določil kandidata nar. poslancem, udeležili odborniki okrajne organizacije DZ za Celje-Vransko polobstevilo. Veselo dejstvo je, da so se delegatje delavstva postavili na stališče, da moramo danes pošiljati svoje najboljšie zmožne ljudi v parlament. Tako delavstvo ima bodočnost.

Prometna zveza.

V zadevi enotne organizacije železničarjev obveščamo vse naše člane in železničarje vseh organizacij in strank, da osrednji odbor »Prometne zveze«, to misel iskreno pozdravlja ter je na svoji seji dne 23. novembra 1924 soglasno sklenil sledeče:

Pri ustvarjanju enotne železničarske organizacije, vendaršča PZ vse vodstvo tistim organizacijam, ki so to prizadevanje započele. PZ bo to prizadevanje z vso svojo močjo in vplivom podpirala in priporočala. Kakor hitro se bodo v enotni organizaciji združile vse druge organizacije in vsi železničarji, se bo »Prometna zveza« z vsem svojim članstvom pridružila enotni organizaciji ter izvrši istočasno tudi razpust društva.

Dokler pa ni še ustvarjena enotna organizacija železničarjev, vstraja »Prometna zveza« na skupnem in sporazumnem delu vseh železničarskih organizacij.

V očigled hujšanju in natolcevanju raznih ljudi proti PZ češ, da je to politična organizacija železničarjev, izjavljamo še enkrat, kar smo že zapisali v članku »Železničarska Unija« v »Pravici« št. 32 z dne 7. avgusta 1924, na naslov društva »Prometnik«. Tam naj vsak prečita naš članek in naj sodi, kako edino pravilno je naše stališče.

K temu dodajamo edino še to, da železničarji moramo biti enotno organizirani, sicer ne bomo nikdar dosegli trajnih uspehov.

Zato tudi smo za enotno organizacijo. Dokler pa nima enotne organizacije ni, jo moramo pripravljati in ustvarjati s tem, da delujejo vse organizacije skupno in sporazumno.

»Trgovskemu listu« ki toži železničarje radi zlorabe voznih ugodnosti, odgovarjamo za danes tole:

Pred vojno ni bilo v tem nikdar govora. Če pa pri današnji naravnosti beraški plači žel. uslužbencev, posebno še delavcev, ki dobijo (n. pr. progovni delavci), rednega zaslužka komaj od 600 do 900 Din. mesečno, zdaj po zimi pa še celo samo 300 do 500 Din, in to za družino s 5, 6 in celo 10 otroci. G. trgovci! Pojdite se prepričati k žel. upravi, pa se boste prepričali, kako malo je delavcev, ki bi dobili mesečno 1000 Din. ali več, da boste gotovo razumeli, da so železničarji in njih žene prisiljeni izrabljati vozne ugodnosti, če nočejo pustiti svoje otroke lakote in pomanjkanja umreti.

Kaj naj počno n. pr. progovni delavci po nekod na progi Pragersko-Kotoriba, ko se jim ne da zaslužka zdaj čez zimo kakor samo po dva dni v tednu. Istotako se godi delavcem na progi Ljubljana-Zidani most, n. pr. v Zalogu. Na Dolenjskem so na Kočevski progi delavci celo odpuščeni. Drugod je istotako. Trgovci seveda ne vidijo na svetu nič drugega kakor le svoje koristi.

Zato pa moramo toliko bolj obsojati take napade na zadnje trohice pravic, ki jih še imajo raztrgani in boji sestradanci in berači državnih železnic, z svojimi nerazumni otroci in ženami, ki gladi in pomanjkanja umirajo v obupu in bedi, dočim se še premožni trgovci in železničarji ne zadovoljijo niti z 25 % nim dobičkom.

Gospod Franjo Trunkelj poroča vsem članom Prometne zveze, da je odložil svoje mesto kot blagajnik, ker je preobložen z drugim delom. O blagajniškem stanju Prometne zveze na zadnjem občnem zboru ni poročal, ker je bil ta občni zbor izreden, poskrbel pa bo, da bo na prihodnjem rednem občnem zboru blagajniško poročilo obsegalo tudi točne podatke za dobo, ko je on vodil blagajniške posle.

Prosveta.

Tovariši, prijatelji!

Odbor »Krekove mladine« je sklenil, da prične s prosvetnim delom po določenem načrtu. Uvideli smo, da našemu delavstvu manjka temeljnega znanja, ki ga nujno potrebuje v sedanjih težkih časih, bodisi v stanovsko organizatoričnem, bodisi v socialnem političnem ali splošno kulturnem pogledu. Brez znanja, brez višje nabrazbe vse naše delo v organizacijah ne bo donajalo potrebnega obilnega sadu. Zato je naš sklep, ki ga podpira tudi naša Jug. strok. zveza in centralna prosvetna matica, naša »Prosvetna zveza« kot naslednica »Slov. kršč. soc. zveze« bo ta, da moramo po vseh krajih, kjer je delavstvo že organizirano ali pa se pripravlja, da se organizira, osnovati posebna redna tedenska predavanja vsa zimo.

Pozivljamo vse tovariše, somišljenike in prijatelje delavske izobrazbe, naj ukrenejo vse, da se s prosvetnim delom takoj prične po dogovorjenem načrtu.

V Ljubljani imamo predavanja in diskusije redno vsak teden enkrat (četrtrek zvečer), v nedeljo popoldne pa govorniško šolo.

Prosimo, da se vse krajevne organizacije obrnejo na našo centralo za pomoč in navodila. Pripravljani smo preskrbeti predavatelja, ako dobimo pravočasno obvestilo in prošnjo.

Priporočamo, da so prosvetne ure stalne, redne in obvezne za vsakogar, ki se priklasi.

Le disciplinirana vojska more zmagati.

S krščansko socialnim pozdravom ODBOR.

Dr. Opekovič govori nadaljna knjiga »Zgodbe o človeku« izide kmalu po Novem letu. Obravnava v 20 govorih prevažna vprašanja za orientacijo življenja in bo zlasti prikladno berilo za postni čas. Opozorjamo nanjo že zdaj, obenem pa priporočamo za Miklavževa in novoletna darila doslej izišle Opekove govore, ki so jih naši in hrvaški listi vseskozi laskovo ocenjevali in ne samo duhovnikom, marveč tudi laikom vneto priporočali. Dobivajo se v prodajalni K. T. D. (H. Ničmanovi) po naslednjih cenah: Brez vere Din. 6.—, Za resnico Din. 10.—, O dveh grehih Din. 12.—, Začetek in konec Din. 16.—, Velika skrivnost Din. 18.—, O ljubezni Din. 16.—, Kam greš? Din. 10.—, Vstajene duše Din. 28.—, Mesto na gori Din. 18.—, Po pošti vsaka knjiga Din. 1.50 več.

25-letnica postanka delavske vasi „Rožna dolina“ pri Ljubljani.

Po grozoviti potresni noči na velikonočno nedeljo 1. 1895. so bili v prvi vrsti najboljčutneje prizadeti delavski sloji. Bili so kar čez noč — brez strehe, vrženi na cesto pod milo nebo, kajti delavci s svojimi mnogobrojnimi družinami so stanovali večinoma v starih, slabih hišah. In večino teh hiš je potres porušil do tal. Tako so bili delavci oropani svojih skromnih domov — stanovanj. Zares, iz razvalin je zrastle kmalu lepša, nova, moderna Ljubljana, toda ona ni imela več prostora za revno delavstvo.

Vpoštevajoč te žalostne gospodarske socialne razmere mesta Ljubljane so si delavski stanovi pod modrim in energičnim vodstvom delavskega organizatorja dr. Kreka in njegovih pomočnikov † Moškerca in posl. Gosstincarja ustanovili »Slovensko delavsko stavbno društvo«, čigar namen je bil, svojim članom preskrbovati hiše z vrhom potom letne amortizacije. Ta ideja je bila dalekosežna, velekostna. Slavbno delavsko društvo je v primeroma kratkem času pozidalo svojim članom v Vodmatu, v Koteziji, na Kodeljevem, v Štepanji vasi veliko število stanovanjskih hiš z vrtovi. Delavci so si ustanovili lastne domove. Nakupljene parcele so pozidali, treba je bilo misliti na nova stavbišča. Poiskati je bilo treba novega sveta za gradbo hiš izven Ljubljane. In tak stavbni prostor so hitro našli. V prijaznem podnožju Rožnika za tirom — Južne železnice — so bili lepi, toda močvirnatih travniki na prodaj. Stavbno društvo si je izbralo in kupilo srednjega. Postavili so s tem temeljni kamen novi delavski naselbini, sedanjí Rožni dolini.

Prve delavske hiše so začeli zidati že 1. 1899. Permetova je bila že 1. 1898 postavljena.

Prišli so prvi naselniki, toda z njimi je prišla tudi dozdaj nepoznana skrb, skrb za pitno, zdravo vodo. Travniki — stavbna zemljišča — so bili zapuščeni, močvirni, ob dežju vsled nastopivše vode skoro nepristopni. Ceste ni bilo nobene, edini dohod je bil mimo »Bobenčka«, toda tudi ta pot ni bila nobena prava cesta.

Prvi novi naselniki so imeli po travnikih nametane velike skale, in po teh skalah so bile položene močne

deske, ki so v dežju in blatu omogočevale dostop do novih bivališč.

Toda pri ustanavljanju Rožne doline se je videlo česa vsega ne premaga človeška iznajdljivost, delavnost, neumornost in vztrajna volja. Prvi Rožnodolci so hitro zgradili dobre nove ceste in ob njih so kar čez noč rasle hiše kakor gobe po dežju. Delali so noč in dan. Vsi so imeli lopate in krampe v rokah in prostovoljne flake ni bilo ne konca ne kraja. Zato pa so bili tudi taki veliki uspehi. S hvaležnim srcem moramo omeniti posebno marljivega nesebičnega stvaritelja nove naselbine g. židarskega mojstra Greg. Stanovnika, ki je po zelo nizki ceni gradil naselnikom nove hiše in tako privabil in »zmotil« marsikoga, da si je postavil svoj novi dom v Rožni dolini, za kar mu je vsak še danes posebno hvaležen.

Nova naselbina »Rožna dolina« pod Rožnikom je rasla prav po ameriškansko, to pa zlasti vsled svoje privlačne lege pod romantično-prijaznim Rožnikom. Čisti, zdravi zrak, lepa lega v bližini gozda in brez prahu, rekli bi, skoro v romantičnem zatišju in zavičaju, a vendar v neposredni bližini slovenske prestolice — osrčja Slovencev — bele Ljubljane, tako, da so se Rožnodolci počutili skoro kot ljubljanski »purgarji«, da si še samostojni vaščani niso bili in so le kot »nezakonski« otroci vaši Glince uživali užitkarsko gostoljubnost predmestne občine »Vič-Glince«.

Nove hiše v Rožni dolini so torej v par letih po potresu rastle kot gobe po dežju.

Tako je bilo sezidanih od 1. 1899—1910 nič več in nič manj kot 154 hiš, ki so blie vse postavljene s krvavimi žulji ubogih, revnih delavskih proletarskih rok — družin. Sami delavci uslužbenci na železnici, pri magistratu, na pošti in po drugih podjetjih — sami trpini so si sezidali te »ljube, mirne svoje domove« v Rožni dolini. — Koliko žuljev, koliko skrbi, potov, truda, tlake dela in znoja je zakopanega v tej mični prelepi delavski naselbini, to vedo Rožnodolci sami.

Od 1. 1910 do 1. 1920 se je postavilo — naravno — ne več kot 25 hiš. Umljivo!

Vojska od 1. 1914—1919! Kedo je tedaj zidal? Nihče! — Bog morije je vladal!

Od 1. 1920 pa do sedaj (do danes) pa se je zopet že postavilo 17 hiš, torej skupaj v 25 letih 196 hiš pristno delavskega, proletarskega značaja, ki si pa polagoma pomaga na samostojne noge.

Vas Rožna dolina ima torej danes 196 hišnih stavb in približno 2150 prebivalcev stanovancev; torej pride na vsako hišo približno deset prebivalcev.

Lepa vasica pa je bila v prvem desetletju zapuščena, in sama sebi prepuščena. Občina Vič ni mogla novim občinskim »nadležnikom« gmotno — stvarno, kulturno dosti pomagati, zlasti ne pri tako dragocenih stvareh kot so komunikacijska sredstva: nove ceste, iztrebljenje jarkov in odpeljava vode, zidanje in nasipanje cest, preskrba z zdravo, pitno vodo, kanalizacija itd.

Treba je bilo novim naselnikom-delavcem samim zopet pljuniti v roke ter prijeti z žuljavimi rokami za lopate, krampe, rovnice in »šajtrge-karole«. — Pela je tlaka — prostovoljna — in neprostovoljna — po noči in po dnevu — po letu in po zimi.

Vse to pa je uravnal in vodil »Olepševalni odbor«, ki je skrbel zato, da so se trebili in čistili jarki in posipala pota in ceste in delali novi kanali.

»Olepševalni odbor« se je po srečni iniciativi gospoda učitelja Srečka Majerja spremenil leta 1905 v »Olepševalno društvo«, ki je potem pod predsedstvom železn. prožnega mojstra g. Matevža Perneta dolgo vrsto let vodilo vsa kulturno-tehnična dela za izboljšanje in lepšanje Rožne doline z ozirom na pota, ceste, jarke, olupšavo hiš in prireditve veselic, iger, predavanj ter znanih dobro obiskanih ljudskih »rožnodolskih sejmov«, ki so se prirejali po potrebi časa in krajevnih socialnih razmer. Posebno podpiral je rožnodolske velesenjeje novi naselnik, g. Ivan Mihelčič mestni elektrotehnik.

Dne 16. novembra 1904 pa je bil slavnostni, slovesni dan za celo Rožno dolino, da vse hiše in prebivalce, kajti ta dan je prevzvišeni gospod knezoškof ljubljanski dr. A. Jeglič slovesno blagoslovil vse tedaj dozdane hiše — približno okrog 140 hiš. Lepa, pomenljiva slavnost in slovesnost je bila 16. novembra 1. 1904. Hišni in družinski blagoslov se je naselil od tedaj na to prijazno vasico ter ji prinesel miru in sreče v imenu božjega blagoslova.

In kaj je bilo po 20 letih? — Ravno na nedeljo dne 16. novembra 1924. leta so Rožnodolci slovesno obhajali uradni krst ali spremembo svoje naselbine v uradno samostojno vas. »Rožna dolina«, ki spada odslej ne pod — ampak k občini Vič pri Ljubljani. — Ljudski praznik je bil priprost, a vendar slovesen, učinkovit, pristen. V soboto zvečer mirozov, podoknici pri gg. županu Galetu in predsedniku »Olepševalnega društva« g. Petroviču z nagovori in odgovori, v nedeljo 16. nov. ob 9. uri dopoldne sv. maša v domači kapelici, ki jo je daroval viški župnik preč. g. p. Teodor — po sv. maši ob 10. uri v Končanovi gostilni slavnostno zborovanje, na katerem je govoril prof. dr. Rožič o »Kulturnem pomenu naselbin sploh«. Popoldne se je praznoval rožnodolski vaški krst doma in po gostilnah. Vse hiše so bile v narodnih zastavah in okrašene s cveticami, zelenjem in napisi: Živela nova vas Rožna dolina in njeni vrli Rožnodolci.

Dr. Val. Rožič.

Ali veš, da ima zadruga, poleg raznih vsakdanjih potrebščin tudi najceneje in najboljše oblačilno blago, poleg tega pa še 30% popust?

Gospodarstvo.

Borza.

Denar.

Zagreb, 29. novembra 1924. V današnjem prostem pr. netu so notirali: Italija 298.50 (2.968—2.998), London 319 (317.80—320.80), Newyork 68.75 (68.20—69.20), Pariz 3.75 (3.6750—38150), Praga 207 (206.40—208.40), Dunaj 0.0973 (0.0962—0.09715), Curih 1352 (1327.50—1337.50).

Curih, Belgrad 7.50 (7.50), Italija 22.50 (22.48), London 23.98 (24.00), Newyork 517.8 (518), Pariz 27.93 (27.75), Praga 15.55 (15.65), Dunaj 0.0072825 (0.0073).

Gospodarski napredek Rusije. Vzporedno s priznanjem evropskih držav gre gospodarski napredek Rusije. Tudi zunanje politični položaj Rusije se je v zadnjih mesecih znatno izboljšal. Sedaj pa se pripravlja Evropa zopet proti Rusiji in na čelu evropske reakcije stoji angleški konservativci, ki so dobili pri zadnjih volitvah večino v parlamentu. Tod agospodarski položaj Rusije se je toliko okreplil, da mora svetovna reakcija računati na močan ruski odpor.

Glavni znak gospodarskega napredovanja sovjetske Rusije je povečana delavnost industrije. Vrednost industrijske produkcije je narasla od 929 milijonov zlatih rubljev v letu 1921 na 1794 milijonov v lanskem letu. Tudi letos beleži industrijska produkcija znaten porast o čemr pa še nimamo skupnih podatkov. Da se more industrija tako razvijati, je povzročila zvišana kupna moč ruskega kmeta. Visoke cene industrijskih produktov in nizke cene poljedelskim proizvodom so povzročile zastoj v industriji. Energična gospodarska politika je znižala cene industrijskim proizvodom, obenem pa zvišala cene poljedelskim produktom, kar je imelo za posledico, da so začeli kmetje kupovati industrijske izdelke in da je industrija začela razširjevati svoje obratovanje, ker je našla dovolj kupcev za svoje izdelke. Ta porast cen poljedelskim produktom je povzročil tudi povišanje delavskih mezd, ki dosegajo v posameznih strokah realno 70 do 90% predvojnne višine, po drugih (nemških) računih celo nad 100%.

Porast cen poljedelskim produktom je vplival na kmete, da so začeli obdelavati večje površine zemlje. Z žitom posejana površina se je zvišala v l. 1922 od 51 na 61 milijonov hektarjev, kar pomeni že 71% predvojnne posejane površine. V preteklem letu se je že začel izvoz pšenice. Letošnja žetev je bolj slaba, tako da ne bo preostajalo nič za izvoz, pač pa bodo krite domače potrebe.

Valutna reforma je že pri kraju. Rusija ima stalno valuto (po 10 zlatih rubljev), čeravno na zlati podlagi. Dosedaj se še niso pokazali znaki oslabitve valute.

Zunanjia trgovina izkazuje velik presežek izvoza nad uvozom. Uvažajo se sedaj predvsem stroji, ki so potrebni za gospodarsko obnovo, med izvoznimi predmeti ne zavzema več prvega mesta žito, ampak surovine za evropsko industrijo, petrolej itd.

Socialni vestnik.

Izseljevanje iz naše države. Izseljeniški komisariat v Zagrebu objavlja: meseca septembra se je izselilo iz naše države 896 oseb. Po pokrajinah odpade na Hrvaško in Slavonijo 307, na Vojvodino 283, na Dalmacijo 184, na Srbijo 58, na Slovenijo 40, na Črno goro 17 in na Bosno in Hercegovino 7 oseb. Po profesiji je 48 kvalificiranih delavcev, 136 nekvalificiranih, 438 poljedelcev, 33 svobodnih profesij in 241 oseb, ki so brez poklica. Od izseljencev je odpotovalo v Argentino 348, v Brazilijo 175, v Zedinjene države 127, v Avstralijo 89, v Kanado 62, v ostale ameriške države 58, v Čile 31 in v Novo Zelandijo 6 oseb. Statistika ne vsebuje naših izseljencev, ki so odpotovali v nemške in francoske industrijske kraje.

Državno-gospodarski urad na Japonskem. Pred kratkim so ustanovili na Japonskem državno-gospodarski urad, ki je podrejen naravnost ministrskemu predsedniku. Pečal naj bise z vsemi važnimi zadevami, tikajočih se gospodarskega napredka države, obenem pa bo dajal posameznim ministrom na njihova vprašanja potrebna pojasnila in navodila. Tudi jim sme staviti posebne predloge. Nekateri člani tega urada so se bili celo udeležili konference mednarodnega urada za delo.

Sramotne socialne razmere na Goriškem. Poslanec Besednjak poroča v »Gor. Straži« o strašnih razmerah v kolonski kolibarski naselbini v Števerjanu pri Gorici. Nad 90 kolonskih družin živi že 6 let v lesenih kolibah. Stene so polne razpok in širokih špranj, da brije mrzli veter naravnost v kuhinjo in na postelje,

kjer spijo otroci, starčki in bolniki. Leseni temelji so že vsi trhli in kadar pride vihar, so nesrečni stanovalci v večnem strahu, da se njihovo domovanje ne zruši nad njimi. Mnogi beže v hleve ali na plano. Eni baraki je vihar že odnesel streho. Strehe v kolibah puščajo in dež curkoma teče v stanovanja, hleve in shrambe. Pozimi je v barakah neznošen mraz, poleti neznošna vročina. Razen tega mučijo prebivalce poleti stenice in drugi mrčes, ki se ne da iztrebiti. Celo kače nadlegujejo ljudi v teh stanovaleščih. V lesenih shrambah se kvarijo kolonom s težko muko pridobljeni pridelki; pozimi zmrzuje krompir in druga okopavina. Živina hira od mraza in poginja, poleti pa se v vročini kviri vino. Za te nevzdržne razmere ubogih števerjanskih kolonov vlada dobro ve, a še vedno odlašala z izplačilom odškodnine za v vojni porušene hiše. Posl. Besednjak poziva vlado, naj se končno zgane in napravi sramoti kolonskega kolibarstva konec.

Razno.

Kat. univerza v Milanu. Iz Rima se poroča, da je italijanska vlada priznala katoliško univerzo presv. Srca Jezusovega v Milanu kot pravomočno javno visoko šolo. Ta univerza ima začasno dve fakulteti: juridično in filozofsko — literarno. — Študijska doba je predpisana štiriletna. Tako so vendar po dolgih bojih enkrat dosegli italijanski katoličani prvo svojo univerzo.

Novi izum radioaparatorov, s katerimi lahko poslušamo koncerte, govore itd. doma v stanovanju, se je po velikih mestih silno razširil, tako, da n. pr. na Dunaju primanjkuje slušalk, vsled česar plačujejo zanje ogromne svote. Tako bo ta nova iznajdba prav kakor kino s svojimi dostikrat milijone in celo milijarde dragimi filmi, zahtevala ogromne gospodarske žrtve, vsled katerih bodo ljudje na drugi strani živeli še v večji revščini, nego živijo danes. V modernem kapitalističnem svetu se na ta način ves napredek in najvažnejše iznajdbe sprevržejo v breme siromašnega ljudstva.

Dohodki monopolne uprave v avgustu t. l. V mesecu avgustu tl. so znašali dohodki monopolne uprave 244.799.144 dinarjev (v avgustu 1923 221.069.071 dinarjev), medtem ko je proračun določal za ta mesec 259.550.000 dinarjev. Skupno so od 1. aprila 1924 pa do 31. avgusta 1924 dosegli monopolni dohodki 1162.2 milijona dinarjev napram 994.6 milijona v istem razdobju lanskega leta.

Dopisi.

Hrastnik. V nedeljo obhajajo naši rudarji praznik svoje zaščitnice sv. Barbare.

Ob tej priliki priredi dramatični odsek Slov. kat. izobr. društva v dvorani g. A. Loger popoldne ob pol 4. uri zanimivo igrano »Žrtve«. Ker je to socialna igra, ki še ni bila igrana in je tudi to naš prvi nastop, vabimo na obilno udeležbo. Odbor.

Zagorske novice. Trb. družba se je s takozvanim »Barbara šiltom« dobro odrezala. Dinar, je žrtvovala vsakemu delavcu. To je vsekakor brezmejna velikodušnost, ki jo kaže družba v svoji odkritosrčni ljubezni delavstvu. Pred vojno je dobil rudar v ta namen le 2 krono, danes pa štiri. Enkratni povišek, pomislite! Res so se cene od takrat malo zvišale, toda to pustimo. Gospodje delničarji ne hodijo z nahrbtniki po prodajalnah, da bi tam nakupovali, tem jim toraj to ni znano. Delavec, ki čuti druginjo misli drugače. Ve sicer, da je dinar plačilno sredstvo, vendar ako ni pomnoženo, presneto malo izda. Toliko časti bi g. od družbe lahko imeli, da bi to sramotno nizko nagrado vsaj podeseterili.

Spomladi bo zidala družba v Zagorju dve hiše. Kje, ne vemo. Gospodom bi pač priporočali, da bi stopili pri izbiranju pemliščja v stik z delavskimi zaupniki, da bi se tozadevno z njimi porazgovorili. Menda, bi to ne bilo napačno. Znano je, da ima družba celo vrsto lepih stavbnih parcel. Neumnost in nagajivost bi se tedaj reklo graditi stavbe na tako ogroženih točkah, kot se je to delalo letos. Sicer pa z dvema stavbama še dolgo ne bo odpravljena stanovanjska kriza v Zagorju. Želeti bi bilo, da se pokaže več stavbne delavnosti.

Dne 14. tm. imamo volitve v bratovsko skladnico. Delavstvo pozivljamo, da se teh vloitev udeleži. Njih važnost ni majhna. Saj se tu pretresajo vprašanja, ki so za rudarje življenjske važnosti. Prosimo člane, da se drže točno navodil, katere dobe od organizacije!

Pogrebno društvo Marijine bratovščine v Ljubljani nujno opozarja vse svoje člane, da morajo, kakor je sklenil občni zbor in je določila odborova seja z dne 28. tm., biti vsi še neporavnani letni prispevki popolnoma vplačani najpozneje do dne 1. februarja 1925. Kdor

bi jih do tega dne ne poravnal, bo iz seznama društvenikov **črtan**. — Novi člani se sprejemajo vsako nedeljo od 2. do pol 4. ure v društveni pisarni Ljubljana, Hrova nova ul. št. 6, kjer se dajejo tudi vsa pojasnila. Odbor.

Za pouk in zabavo.

Kolinske dogodbe.

45.

Kebes sreča Martena vsega obrežanega. Sočintu ga vpraša: »Ali si se oženil?«

»O ne, samo ob vrata sem se tako zadel.«

46.

»Moj mož mora biti junak«, je rekla Kolinčanka. »Gotovo, kdo drugi bi te tudi ne vzel.«

47.

Kolinčanka beraču: »Glejte, da izginete, sicer kličem moža!«

»O, vašega moža ni doma!«

»Kako morete to vedeti?«

»Če ima kdo tako ženo, kakor ste vi, ne more ostati doma.«

48.

Brezbožniki hočejo na vsak način, da smo potomci opice. Pa prideta Kebes in Marten v menažerijo. Tam je sedel v kletki gorila, zelo otožen in potr. Kebes vpraša: »Kaj misliš, Marten, kaj ga je tako zdelalo?«

»Žalosten je, ker ni napravil skušnje za človeka.«

Popravek. V zadnjem spisu »Prijatelj prijatelju — proletarec proletarcu!« je stavec izpustil, »da smo zborovali v Trziču dopoldne v dvorani pri Kavčiču-Peliharju in popoldne na vrtu pri Babiču.«

Inserirajte v »PRAVICI!«

Svojo veliko zalogo blagajniških knjig, saldo-kont, amerških journalov, komisijskih knjžic, šolskih map, notezov i. t. d. priporoča

KNJIGOVESNICA K. T. D.
LJUBLJANA — KOPITARJEVA ULICA 6

Ponos »OBLAČILNICE«

je, da ima na zalogi le najboljše vrste manufakturne blaga. Kdor se hoče dobro obleči, naj si ogleda zalogo »OBLAČILNICE« v Stritarjevi ulici ali na Miklošičevi cesti ali v hiši Gospodarske zveze.

Tudi na obroke se dobi dobro blago

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

Vzajemni posojilnici

v Ljubljani r. z. z. o. z.

ki se je preselila iz hiše Uršulinskega samostana na Kongresnem trgu poleg nunske cerkve v lastno palačo na Miklošičevi cesti poleg hotela »Union«

Hranilne vloge se obrestujejo

najboljše

z ozirom na višino zneska in odpovedni čas.

Varnost za hranilne vloge je zelo dobra, ker poseduje Vzajemna posojilnica večino delnic stavbne delniške družbe hotela »Union« v Ljubljani. — Vrhutega je njena last nova lepa palača ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu- in inozemstvu.

Denar se naloži lahko tudi po poštinih položnicah.

PODRUŽNICE:

Bled, Celje, Djakovo, Maribor, Novisad, Sarajevo, Sombor, Split in Sibeni.

TELEFON: št. 470 in 57.

Račun poštino-ček, zavoda za Slovenijo št. 11.945, za Hrvaško št. 390.80.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.

ZADRUŽNA GOSPODARSKA BANKA D. D.

LJUBLJANA MIKLOŠIČEVA C. 10 (v lastni palači vis-a-vis hotela Union).

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, daje v najem jeklene shrambe za vrednote, kupuje in prodaja kar tuje valute in devize, sprejema vloge na tekočem računu in na vložne knjžice ter oskrbuje vse bančne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Kapital in rezerve skupno nad 15.000.000 Din., - vloge nad 125.000.000 Din.

AMERIŠKI ODELEK.

Direktno zveze z amerškimi bankami. Glavni korespondenti: American Express-Company 65, Broadway, New York, ter njene podružnice in agencije po vseh večjih mestih Združenih držav, Anglo South American Bank, Ltd. London ter po važnejših mestih Južne Amerike, Commercial Bank of Australia Ltd. London, ter po vseh važnejših mestih Avstralije in Nove Zelandije, National Bank of South Africa, London, Pretoria.

Urejevanje amerških zapuščin.